

19.

Godność mojej osoby oraz godność innych ludzi

I. PROSPEKT WARTOŚCI

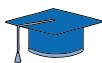
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój moralny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Zdolność wartościowania

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Rozpoznanie swojej godności

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Osoba spełnia się w dwóch wymiarach: duchowym i materialnym¹.

¹ „Człowiek, będąc obrazem Boga, jest uczestnikiem Boskiej natury i Boskiego życia. W tym zawiera się jego godność. On jeden spośród istot stworzonych na ziemi jest nosicielem Bożego

- Każde życie ludzkie jest jedyne, wyjątkowe, niepowtarzalne.
- Poznaję swoją godność poprzez wewnętrzne rozpoznanie i dialog z drugim człowiekiem.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Każdego należy traktować tak, jak by się chciało być samemu traktowanym².
- Drugi człowiek ma taką samą godność jak ja.
- Wartości duchowe stanowią o godności człowieka.
- Godność osoby pochodzi od Boga.

Zasady

- Mam świadomość własnego „ja”.
- Poczucie własnej godności przekładam na szacunek dla innych ludzi.
- Bronię swojej godności.
- Bronię godności innych.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Jesteśmy ludźmi i przysługuje nam jednakowa godność.
- Godność człowieka zobowiązuje go do odpowiedzialności za własne czyny.
- Wszystkie dzieci mają tę samą godność ludzką.

Zasady

- Kocham moje dziecko i dzielę się z nim wartościami duchowymi i materialnymi.
- Wspólnie z moim dzieckiem odkrywamy naszą niepowtarzalność, wartość i piękno życia.
- W trwałym i życzliwym dialogu utrwalamy wartości duchowe.

obrazu. Człowiek przewyższa świat zwierząt, a nad sobą ma tylko Boga”. *Człowiek – osoba – płęć*, dz. cyt., s. 25.

² „Poszanowanie godności ludzkiej absolutnie nie może pominąć tej zasady: trzeba uznawać każdego bez wyjątku za drugiego siebie, zważając przede wszystkim na jego życie i środki konieczne do jego godnego prowadzenia. Trzeba, by wszystkie programy społeczne, naukowe i kulturalne kierowały się świadomością prymatu każdej istoty ludzkiej”. KNSK 132.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- O godności szkoły, jako instytucji wychowawczo-dydaktycznej, stanowią uczniowie jako osoby.
- Każdy człowiek, a szczególnie dziecko, ma swoją godność i niepowtarzalną wartość.
- Proces wychowawczy jest wspólnym działaniem ucznia, wychowawcy i rodziców.

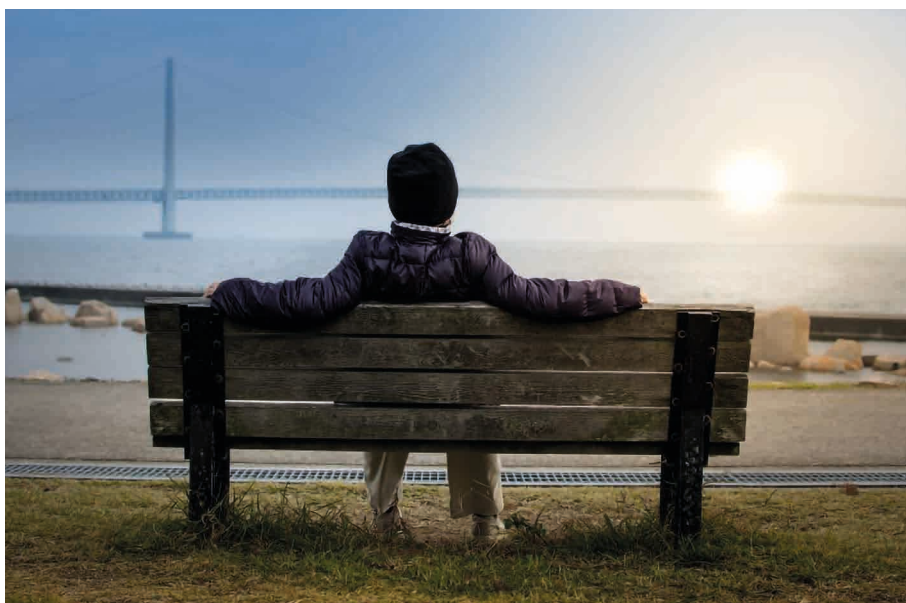
Zasady

- Jako wychowawca zawsze bronię godności każdego ucznia.
- Kształtowanie charakteru wychowanka polega na wspólnym odkrywaniu wartości.
- W procesie wychowawczym podstawowym środkiem działania jest dialog.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Wspólnie obejrzany film może być punktem wyjścia do dyskusji o godności i wartości każdego człowieka. Warto podjąć tematy: Na czym polega godność człowieka, zwłaszcza dziecka? Jak możemy o nią walczyć i jej bronić?

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczniowie stopniowo rozpoznają swoją wartość. Poczucie własnej godności, wyjątkowości i niepowtarzalności kształtuje odpowiedzialną osobowość. Przez wzajemny dialog uczniów, rodziców i wychowawcy następuje rozpoznanie i uznanie wartości i godności życia ludzkiego³. Wprowadza się hierarchię wartości do własnego życia. Następuje rozwój życia duchowego, dążenie do ideałów, a dialog jest podstawą relacji międzysobowych.

1.10. ZAGROŻENIA

Mogą pojawić się różnego rodzaju postawy i zachowania niewłaściwe związane z rozpoznanem i przeżywaniem swojej godności⁴. Osobowość nie jest wtedy adekwatna do wieku ucznia, wychowanka. Następuje negacja wartości jako takich. Postawa egoistyczna nie pozwala na socjalizację człowieka. Brak dialogu z innymi prowadzi do zanegowania wartości życia wspólnotowego, społecznego.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Dziecko w wieku wczesnoszkolnym rozpoczynając edukację, rozpoczyna także własny rozwój i proces samowychowania. W tym celu powinno zrozumieć kim jest, jakie są jego mocne strony, a które są słabsze i wymagają wysiłku i pracy. Oczywiście na poziomie dziecka samoświadomość dopiero zaczyna się rozwijać. Ważnym elementem owego samorozwoju jest świadomość własnej wartości i godności. Każde dziecko, nawet niepozorne czy sprawiające kłopoty swoim opiekunom, jest chciane i kochane, posiada swoją godność i jest waż-

³ „Godność przysługuje człowiekowi jako potencjalność, a aktualizuje się w czynie, w działaniu ze względu na moralność. Spełnienie się w czynie pozostaje w ścisłym związku z istotnym wyróżnikiem osoby ludzkiej, z samostanowieniem”. B. Niemiec, *Godność człowieka*, w: *Encyklopedia nauczania społecznego...*, dz. cyt., s. 169.

⁴ „Nawet gdyby ktoś był bardzo zły, albo ludzie nazywali go złym, to znajdą się w nim chociaż resztki rzeczywistego dobra. Będą to dobre odruchy czy działania: gdy okazujemy naszą pomoc bliźniemu, gdy potrafimy mówić prawdę, choć jest dla nas nieprzyjemna, gdy potrafimy krzywdy, nawet małe, naprawić – jest w nas dobro. Tylko że owo dobro nie pochodzi z nas, ale pochodzi z łaski Boga, którą od niego otrzymujemy”. J. Glemp, *Prymas Polski do...*, dz. cyt., s. 92.

nym, i potrzebnym członkiem społeczności, w której żyje: rodziny, klasy, szkoły, narodu. Wnosi do niej swój niepowtarzalny rys.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Hanna Januszewska-Moszyńska (1905-1980), polska prozaiczka, poetka, tłumaczka, autorka sztuk teatralnych i słuchowisk. Debiutowała tomikiem wierszy zatytułowanym *Poezje*. Podczas wojny brała udział w tajnym nauczaniu i pracowała w konspiracyjnych wydawnictwach. Współpracowała z czasopismami dla dzieci: „Płomyczek”, „Płomyk”, „Miś” i „Świerszczyk”. Pisała wiersze, bajki, opowiadania, których kanwą były motywy ludowe, polski folklor czy wydarzenia historyczne. Zaadaptowała m.in. znaną wszystkim baśń o Kopciuszkę autorstwa Charlesa Perrault’a. Jej książka *Bajki o czterech wiatrach* została wpisana na Listę Honorową im. H.Ch. Andersena.

- A może mnie wszedłby na nogę ten pantofelek? – zapytał cichutko Kopciuszek, wychylając się zza komina. (...)
 - Słusznie, panienko! – powiedział. – Otrzymałem rozkaz zmierzenia pantofelka wszystkim dziewczętom. (...)
 - Oooo! Powtórzyły siostry, ale zupełnie inaczej niż dworak, bo pantofelek z popieliczki nie tylko wszedł łatwo na stopkę Kopciuszka, ale i leżał jak ulał. (...)
 - Ach, ach! – zawołały siostry. – Więc to byłaś ty, Kopciuszk! O, przebac nam, przebac nasze niegodne postępowanie! Już nigdy nie będziemy dla ciebie takie niedobre!
 - Oczywiście! Już wam przebaczyłam! – zawołał Kopciuszek, w którym nie było ani krzty zawziętości. (...)
- Wszyscy odprowadzili Kopciuszkę do królewskiego pałacu. Syn królewski nie posiadał się ze szczęścia i zachwycał się bez ustanku swoją śliczną narzeczoną, królowa kiwała z uznaniem głową, a król poszeptował jej do ucha, że nigdy nie widział tak wdzięcznej twarzyczki.

H. Januszewska, *Kopciuszek*, wyd. Siedmioróg, Wrocław 2017, s. 44-47.

Przytoczony powyżej fragment, znanej wszystkim dzieciom, baśni o Kopciuszkę ukazuje wartość i godność każdego człowieka. Mimo że dziewczynka była brudna i umorusana sadzą i nic nie wskazywało na to, że jest kimś wyjąt-

kowym, okazało się, że to właśnie ona będzie narzeczoną księcia, wybraną i wymarzoną. Baśń ta ukazuje prawdę, że nie należy oceniać po pozorach, gdyż w każdym, nawet najbardziej niepozornym człowieku, kryje się wielka wartość, która swe źródło ma w ludzkim sercu, nie zaś w pozornym zewnętrznym blichtrze.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Chrystus (...) mówi: „Poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli” (J 8,32). Wśród słów zapisanych w Ewangelii te należą z pewnością do najważniejszych. Mówią bowiem równocześnie o całym człowieku. Mówią o tym, na czym buduje się od wewnątrz, w wymiarach ducha ludzkiego, właściwa człowiekowi godność i wielkość. Godność ta nie zależy tylko od wykształcenia, choćby uniwersyteckiego – może być udziałem nawet analfabety – równocześnie jednak wykształcenie, systematyczna wiedza o rzeczywistości, powinny służyć tej godności. Powinna więc służyć prawdzie.

PS 12.

FC 22.

Stwarzając człowieka „mężczyzną i niewiastą” (Rdz 1,27), Bóg obdarza godnością osobową w równej mierze mężczyznę i kobietę, ubogacając ich w niezbywalne prawa i odpowiedzialne zadania właściwe osobie ludzkiej.

ChL 5.

Lecz świętości osoby nie da się unicestwić, choćby nie wiem jak często spotykała się z pogardą i była gwałcona. Mocno osadzona w Bogu, Stwórcy i Ojcu, świętość osoby ujawnia się zawsze i od nowa. Dlatego właśnie widzimy, jak rozprzestrzenia się dziś i coraz bardziej umacnia poczucie osobistej godności każdej ludzkiej istoty.

Benedykt XVI, enc. *Deus Caritas est*, (25.12.2005), 12, w: tegoż, *Przemówienia i homilie Benedykta XVI (25-28.05.2006)*, red. K. Woynarowska, wyd. Tygodnik Katolicki „Niedziela”, Częstochowa 2006.

Prawdziwą nowością Nowego Testamentu nie są nowe idee, lecz sama postać Chrystusa (...). To Boże działanie przybiera teraz dramatyczną formę poprzez fakt, że w Jezusie Chrystusie sam Bóg poszukuje «zaginionej owcy», ludzkości cierpiącej i zagubionej. Gdy Jezus w swoich przypowieściach mówi o pasterzu, który szuka zaginionej owcy, o kobiecie poszukującej drachmy, o ojcu, który wychodzi na spotkanie marnotrawnego syna i bierze go w ramiona, wówczas wszystko to nie sprowadza się tylko do słów, lecz stanowi wyjaśnienie Jego działania i bycia. W Jego śmierci na krzyżu dokonuje się owo zwrócenie się Boga przeciwko samemu sobie, poprzez które On ofiarowuje siebie, aby podnieść człowieka i go zbawić – jest to miłość w swej najbardziej radykalnej formie.

Franciszek, *Homilia*, kaplica w Domu św. Marty, (4.05.2013), w: *Alfabet Franciszka*, dz. cyt., s. 23.

Moglibyście zapytać: „Ojcze, ale jaką bronią można się obronić przed tym kuszeniem, przed tym mamieniem księcia tego świata, przed jego pochlebstwami?”. Bronią jest sam Jezus: Słowo Boże, a także pokora i łagodność. Pomyślmy o Jezusie, kiedy Go policzkują: jaka pokora, jaka łagodność. Mógł ubliżyć, a jednak zadał tylko pokorne, łagodne pytanie. Pomyślmy o Jezusie w czasie Jego męki. Prorok mówi o Nim: „jak baranek na rzeź prowadzony, nie wydał żadnego okrzyku”. Pokora. Pokora i łagodność: to jest broń, której książę świata, duch świata nie toleruje, bo jego propozycje to władza światowa, propozycje próżności, bogactw. Pokory i łagodności nie toleruje.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Czym jest człowiek, że o nim pamiętasz,
i czym – syn człowieczy, że się nim zajmujesz?
Uczyliś go niewiele mniejszym od istot niebieskich,
chwałą i czią go uwieńczyliś.
Obdarzyliś go władzą nad dziełami rąk Twoich;
złożyliś wszystko pod jego stopy:
owce i bydło wszelakie,
a nadto i polne stada,
ptactwo powietrzne oraz ryby morskie,
wszystko, co szlaki mórz przemierza (Ps 8,5-9).

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Poszanowanie osoby ludzkiej przejawia się w poszanowaniu zasady: „Pszczególni ludzie powinni uważać swojego bliźniego bez żadnego wyjątku za „drugiego samego siebie”, zwracając przede wszystkim uwagę na zachowanie jego życia i środki do godnego jego prowadzenia. Żadne prawodawstwo nie jest w stanie samo przez się usunąć niepokojów, uprzedzeń oraz postaw egoizmu i pychy, stojących na przeszkodzie ustanowieniu prawdziwie braterskich społeczności. Postawy te przewycięża jedynie miłość, która w każdym człowieku dostrzega „bliźniego”, brata (KKK 1931).

Por. KKK 225; 306; 357; 369; 1934; 1935; 1938; 1947; 1956; 1978; 2106; 2158; 2339; 2354; 2402; 2736.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

- Benedykt XVI, Encyklika *Deus Caritas est*, (25.12.2005), w: tegoż, *Przemówienia i homilie Benedykta XVI (25-28.05.2006)*, red. K. Woynarowska, wyd. Tygodnik Katolicki „Niedziela”, Częstochowa 2006.
- Człowiek – osoba – płęć*, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja „Pomoc Rodzinie”, Łomianki 1998.
- Edukacyjna wspólnota na rzecz społeczeństwa dla wszystkich*, red. A. Sajdak, Wydawnictwo UJ, Kraków 2005.
- Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A. Zwoliński, wyd. Polwen, Radom 2003.
- Franciszek, Homilia, kaplica w Domu św. Marty, (4.05.2013), w: *Alfabet Franciszka*, oprac. P. Żyłka, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, s. 23.
- Gałkowski S., *Rozwój i odpowiedzialność. Antropologiczne podstawy koncepcji wychowania moralnego*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2003.
- Glemp J., *Prymas Polski do młodzieży. Katechizm nie tylko dla bierzmowanych*, wyd. Bonum, Przybyszew 2006.
- Gogacz M., *Wprowadzenie do etyki chronienia osób*, Wydawnictwo Navo, Warszawa 1998.
- Granat W., *Personalizm chrześcijański. Teologia osoby ludzkiej*, Wydawnictwo Diecezjalne, Sandomierz 2018.

- Jan Paweł II, Adhortacja *Familiaris consortio*, (22.11.1981), w: tegoż, *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 89-213.
- Jan Paweł II, Adhortacja *Christifideles laici*, (30.12.1988), w: tegoż, *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 349-488.
- Jan Paweł II, List do młodych *Parati semper*, (31.03.1985), w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3: *Listy*, red. P. Ptasznik, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 251-275.
- Kiereś H., *U podstaw życia społecznego: personalizm czy socjalizm?*, wyd. Polwen, Radom 2001.
- Korczak J., *Prawa dziecka do szacunku. Pisma wybrane*, t. 1, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 1978.
- Papieska Rada Iustitia et Pax. Kompendium Nauki Społecznej Kościoła*, red. K. Ryczan, J. Kupny, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2005.
- Refleksje nad godnością człowieka*, red. A. Królikowska, Z. Marek, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007.
- Łobocki M., *Wybrane problemy wychowania: nadal aktualne*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2004.
- Madej-Babula M., *Edukacja zintegrowana w dialogu z wychowaniem religijnym*, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna Ignatianum, Kraków 2006.